



Mnogi, ki so v nacistički propagandi posebno aktivni, pravijo, da Židom v Ameriki ni treba v armado, češ, da so vse oproščeni. Resnica je, da so prav tako obvezni vrati to službo kot vsak drugi. In se boro ter padajo na različnih bojiščih. Na gornji sliki je grob ameriškega vojaka židovske vere, ki je padel nekje na južnem Pacifiku. Skopali so mu grob, ga vanj položili in petaknili gori Davidovo zvezdo, kar naj pojasni, da je bil Žid.

## Oto, Zog, Darlan in drugi taki so "slabo znamenje"

AKO SMO ZA DEMOKRACIJO, JI MONARHI  
NE BODO STEBRI. — KDO JE OTONOV  
"SPONSER"? — BORBENIM FRANCOZOM  
SPORAZUM Z DARLANOM NEPOJMLJIV

V ameriškem in angleškem tisku, in v tem francoskem ter drugim časopisu, ki lahko še svobodno piše, je že nekaj tednov veliko polemike posebno o dveh osebah. Ena je admiral Jean Darlan, ki se je proglašil — on trdi da v sporazumu z ameriškim vrhovnim poveljstvom, za poglavarja francoskega imperija, ker je dosedanji poglavar maršal Petain v rokah nacijev in vsled tega on ni več svoboden.

### Borbeni Francozi se čudijo

To ameriško priznanje je silno osupnilo one Francoze, ki so zaveznikom ostali zvesti tudi po porazu francoske armade in se bojevali skupno z Angleži kjerkoli jim je bilo mogoče. Njihen vodja je general Charles de Gaulle. Tudi on ni kak radikal, toda sporazuma francoske vlade s Hitlerjem ni priznal in je vodil svoje cete dalje v bitkah ter Angležem ogromno pomagal posebno dokler so bili po padcu Francije osamljeni. Sploh jim je bil de Gaulle edina pomoč.

Na drugi strani pa je Darlan deloval proti Angliji, se utrjeval politično in militaristično proti zaveznikom, propagiral, da naj Francija drži in sodeluje s Hitlerjem, in zahteval, da naj vlada v Vichyju napove vojno Sovjetski Rusiji. Ne samo napove, nego da Francija Nemčiji za poraženje komunistične Rusije pomaga kolikor največ more. Pa se kar preko noči dogodi, da fašist Darlan sklene pakt z ameriškim vrhovnim poveljstvom, ne v konflikt Francije, nego da sebe utrdi v sedlu.

### Vojaki slabi diplomati

Ameriški poveljnik general Eisenhower je prišel z načinom armado v Afriku, da se približa Mussoliniju in Hitlerju za končni obračun z njima. Ravnal pa se je pri tem po pravilu, da je v vojni vsako sredstvo dovoljeno, namreč ne vsako sredstvo, nego vsa takšna, ki ti olajšajo zmago in znižajo zgrobo življenje. Torej logično, če ho Darlan z ameriško okupacijsko armado, jo njegove po-

sadke ne bodo napadale, prodiranje se bo vršilo naglo, zmaga bo pospešena, in veliko vojakov, ki bi bili drugače v bitkah ubiti, se bo lahko živih vrnilo v svojo domovino.

Toda kaj pa Darlan? Ko se je proglašil za vrhovnega zavodnika francoskega imperija in označil, da to dela v sporazumu z "zajetim" maršalom Petainem, ki med francoskimi demokratičnimi krogovi vse povsod nastalo vprašanje, dali je zaveznikom edino zato, da vržejo Hitlerja in Mussolinija ter postavijo na njihna mesta ljudi kot je Darlan, ali pa če so res za atlantski čarter? Potem čemu pomagati na mestu sedanjih novih fašistom v sedlu, če so le za ohranitev sistema kakršen je?

Morda je ameriški vrhovni poveljnik Eisenhower izvoval s pridobitvijo Darlana veliko vojaško zmago, a de Gaulle, s katerim dela skupno angleška vlada že od početka vojne, pa je mnenja, da tak sporazum pomeni le preseljanje z enega na drugi fašistični režim v Franciji.

### Tudi Moskva zaskrbljena

Ne samo de Gaulle, nego tudi vsi drugi protifašistični (Nadaljevanje na 5. strani.)

## Če kaj moremo storiti za osvoboditev naroda, sedaj je še priložnost

Prvi, in morda je bil to tudi obenem zadnji slovenski narodni kongres ni mogel biti drugega kakor mešanica ljudi različnih nazorov in mnenj. Bil bi čudež, če bi na koncu kongresa bil z njim sploh kdo povsem zadovoljen.

A vendar, končan je bil v slogi. Tudi odbor je bil izvoljen tako, da ni ne ena ne druga skupina ugnala obstrukcije.

Vsled tega so rekli z vseh strani, da je kongres s tega vidika uspel.

Kar se tiče manifestacij in ceremonijalnosti, je bilo to zborovanje res uspešno. Marsikdo se je bal, da bodo struje, zastopane na njemu, vsled enega ali drugega vzroka vzkipele in se razšle. Pa so se nesoglasja premostila, diplomatsko kajpadu, in kongres se je končal v govorih in pesmih, kakor se je pričel v tem znamenju.

"Proletarec z dne 2 decembra je prav na tem mestu tole ugotovil:

"Glavni problem kongresa ni to, da se ga manifestacijsko izvrši, temveč kako zasnovati ORGANIZACIJO, ki bo ZMOŽNA naloge, radi katere je sklican."

Kongres je minil, član odbora pa so raztreseni po deželi. Ali naj bo to manifestacija le na papirju? Čisto odkrito: Ali naj bo to v sedanji vojni četrtri polom skupnih slovenskih akcij v Zed. državah?

Začetek je tak, kakršnega je bilo med elementi, ki so v tej deželi 40 let v nasprotju drug z drugim, sploh mogoče pričakovati. A delo v bodoče, to pa ne bo manifestacija, nego DELO. Naj se ga tisti, ki so ga prevzeli late tako, da bomo izprevideli, če smo sposobni biti narod. Le če to dokažemo, bomo priznani, majhni kot smo.

## Protest slovenskega narodnega kongresa proti Habsburžanom

Nad 500 delegatov, ki so se udeležili prvega slovenskega narodnega kongresa, kateri se je vršil v Clevelandu dne 5. in 6. decembra to leto, je soglasno sprejel sledečo izjavo:

### Slovenci in Habsburžani

Kakor vsi demokratično misleči in čuteči ljudje so tudi delegati Slovenskega narodnega kongresa skrajno vznevreni zaradi priznanja, katero je dobil gospod Otto von Habsburg od vojnega tajništva v zvezi z namenljeno ustanovitvijo avstrijskega bataljona v okviru vojske Zedinjenih držav.

Zadeva se nikakor ne tiče same Avstrijev, oziroma Amerikancev avstrijskega porekla, ki sami najostreje protestirajo proti sugestiji, da ima Oton kakšno pravico, izdajati se za njih zastopnika, ampak prizadeti so vsi narodi, ki so bili svojčas podvrženi obsovanjeni vladni Habsburžanov in temveč vsi resnični demokrati

sploh. To je jasno razvidno iz Otonove trditve, da živi v Ameriki deset milijonov Avstrijev, kajti splošno je znano, da šteje Avstrija sama le okrog šest milijonov prebivalcev in habsburški gospod je mogel našteti svoje milijone le tedaj, če je imel v mislih nekdano, sedaj na srečo mrtvo avstro-ogrsko monarhijo, kateri je moral priključiti še nekoliko drugih dežel z apetitom, ki je bil v habsburški družini vedno velik.

Pismo gospoda Stimsona, s katerim se je Oton bahal na svojem banketu, bi lahko — in deloma že je — zbudilo med narodi, ki so nekdaj bili zapostavljeni in teptani podaniki Habsburžanov strah, da simpatizira vladu Zedinjenih držav z ambicijami pretendenta Otona, ki ni nikdar tajil svojih velikih željal, ki pa niti ne predstavlja izgnanik, oziroma izseljenih Avstrijev, temveč (Nadaljevanje na 5. strani.)

(Nadaljevanje na 5. strani.)

## Vojna povzročila tudi težak živilski problem

Po enem letu, od kar smo v vojni, so se dogodile tudi na polju prehrane velike spremembe in še večje pa so na potu.

Meso je čezdalje težje dobiti, posebno govedino, avnjino in jagnjetino. Najbolj so prizadeta mesta na vzhodu, in nekatera na zapadu, na primer v Oregonu, in pa Boston, New York in Philadelphia na vzhodu. Tudi v Clevelandu se ga že težko dobi. Vendar pa je v tej deželi mesa, posebno če bi ga bilo mogoče pravilno razdeliti, v primeri z evropskimi deželami še vedno v izobilju.

Zmanjkuje tudi masla in

drugi mlečni izdelki, olja, in vsakovrstnih drugih potrebščin.

Iz Los Angelesa poročajo, da so pred par tedni začeli v nekaterih mesnicah prodajati konjsko meso.

Poročilo iz Bostonia pravi, da so prodali v tamkajšnjih mesnicah 60,000 funtov konjskega mesa v najkrajšem času.

Na stotisoč družin se je sicer z živili zelo založilo, a stotisoče drugih pa imata dodokane komaj za sproti, in te so vsled vojne najbolj prizadete.

Mnogo groceristov, mesarjev in lastnikov restavracij pušča svojo obrt, iz razloga,

kih slučajev bo v prihodnjem letu.

Poljedelski tajnik in drugi merodajni uradniki, ki imajo kontrolo nad distribucijo živil, pravijo, da ameriško ljudstvo ne bo v pomanjkanju, moralno pa se bo sprijazniti s spremembami, to je, poslužiti se takih živil, ki jih je mogoče dobiti.

Tudi draginja pritiska in naravača vpliv kontroli in "dostropnim" cenam. Sočivje se še posebno draži in v malih mestih, pa tudi v nekaterih velikih, se ga sploh ne dobi, ker so transportna sredstva zaposlene v vojne namene.

V kongresu nad tem neu-

godjem protestirajo, a večino-

## Sedanja vojna stane več v enem letu kot prejšnja v dveh

Totalne vojne pomenijo tudi "totalne" izdatke. Poročilo iz Washingtona pravi, da je nas stala vojna od lanskega 7. decembra pa do sedaj 46 in pol milijarde dolarjev, ali šest milijard več kot je nas stala prva svetovna vojna v dveh letih.

Ampak to so šele začetni izdatki. Predno bodo Japonska, Nemčija in Italija poražene, bo stalo še ogromno denarja, kajti v vojno smo mi šele komaj posegli.

Tudi razni naši drugi izdatki so zelo narasli. Na primer, v sledi zadnje krize je moralna vlada vzeti na posodo milijarde dolarjev, da jih je posodila za omrežje bank, industrijskih korporacij, kmetij in stanovanjskih domov.

Izračunali so, da je zvezna vlada potrošila v devetih in pol letu, od kar je Roosevelt predsednik, dvajset milijard več kot pa vseh 30 prejšnjih predsednikov skupaj.

Njegovi kritiki ga valed tege zmerjajo s potratnečem, a resnica je, da se je sistem gospodarstva spremenil in ga bo več pod vladnim nadzorstvom, ali pa tudi v njenem področju in državnem lastništvu. Rooseveltovi kritiki pozabljajo, da so narasi ne samo izdatki, nego tudi vladni dohodki bolj kot pod vsemi prejšnjimi predsedniki skupaj.

## Silvestrova zabava kluba št 1 JSZ bo 31. decembra v Centru

Letošnja Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ bo v četrtek 31. decembra v Slov. del. centru v Chicagu, 2301 So. Lawndale Ave. Vstopnina je prostota in vabljeni so vsi člani obeh klubov in prijatelji.

### Clark Grew v pravem

Joseph Clark Grew, bivši ameriški poslanik pri japonski vladi, predava po deželi, da će Japanske ne premagamo, se bo razvila v najmočnejšo silo, ker si je podjarmila ogromne prirodne vire. Razvil pa jih je zapadni imperializem. Poseglja je po njih ko po zrelem sadju in si jih stresla v predpasnik.

### Cemu je treba tujezemskih legij?

Cemu je Avstrijecem v Ameriki treba iti v takozvani avstrijski bataljon? Mar se ne vpišejo prav tako lahko kar direktno v ameriško armado? Isto velja za Grke, ki tudi snujejo svoj bataljon, enako za Zide itd.

### Tudi kolegijem se slabo obeta

Neki vladni uradnik v Washingtonu pravi, da bo do prihodnje jeseni moralo vsled vojne prenehati kakih 500 kolegijev.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

## Priprave reakcije za odločen napad na "New Deal"

KONEC WPA. — NAČRTI ZA ODPRAVO VSEH POSTAV, KI ŠČITIJO DELAVCE. — NOVI KONGRES KOMBINACIJA DEMOKRATSKIH TORIJEV IN REPUBLIKANCEV

Ceprav smo zaposleni z vojno vsekrizem, ima ameriška reakcija še vedno dovolj časa potiskati dejelo v stare, "dobre" čase, ko še ni bilo "unijskih raketirjev" in ne "zaprtih delavnice".

### Kratek delavnik ogroža zmago

Eden izmed najbolj priljubljenih argumentov v tej vojni je trditev, da riskiramo zmago, ker dopuščamo še vedno v veljavni zakon, kateri doloclja 40-urni delavnik na teden. Senator Harry F. Byrd, demokrat iz Virginije, pravi, da bi bila produkcija v tej deželi veliko večja, če ne bi bilo te postav.

### Namen predloga

Namen predloga, kakršnega uriva senator Byrd in raznimi drugi poslanci, je, da se to postavo razveljavlji ne zato, ker doloclja maksimalni delavnik 40 ur na teden, pač pa, ker je treba za nadure plačati čas in pol. Ako bo ta zakon odprt, bodo delavci delali pravilno ur kar sedaj, s to razliko, da ne bo več "overtrama". To bo prihranilo korporacijam veliko in jim primaknilo milijone k dobičku, za delavce pa bo to pomenilo znižanje mezde.

To je edini razlog, čemu tak napor "ljudskih zastopnikov", da se ta zakon vrže v koš. Le neorganizirani bodo prizadeti.

Predsednik Ameriške delavske federacije Wm. Green je senatorjem in drugim poslancem pojasnil, da tudi če ta zakon odpravijo, njegove unije ne bodo prizadeti, ker bodo morale kompanije v uradnikih delavnicah plačevati "over-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

## Kaj mi pričakujemo za "božična darila"?

Na vsak način naročnikov. Veliko novih, in pa, da sedanji obnove naročnino. Dobili smo v minulih tednih spet precej novih, a kaj je nekaj ducatov, ko pa jih potrebujemo stotine!

Torej vsi, ki se boste v letosnjem prazniški sezoni spomnili mimogrede tudi Proletarca, posljite mu voščilo v obliki nove naročnine.

In kjer to ni mogoče, pa se sportnemu njegovega tiskovnega sklada. Seznam prispevateljev, ki so v podporo listu pomagali v gotovini, je v tej številki. Še vedno

# PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

## IZHAJA VSAKO SREDO.

Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

## GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;  
za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka  
popoldne za prioběitev v številki tekočega tedna.

## PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workers' Publishing Co.  
Inc. Established 1906.Editor.....Frank Zaitz  
Business Manager.....Charles Pogorelec

## SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.  
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

## PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.  
Telephone: ROCKWELL 2804

## Diktator Franco vidi za Evropo samo dve možnosti

General Franco se ima zahvaliti za svojo sedanje službo ne samo Mussoliniju in Hitlerju, ki sta mu v civilni vojni za strmoglavljenje demokratične španske republike odprto pomagala, nego prav tako tudi indirektni pomoči, ki so mu jo dale s svojo "nevratnostjo" demokratične velesile onih dni. Francoska, angleška in ameriška vlada so se hotele ogniti konfliktu z izjavom, da je civilna vojna v Španiji notranja zadeva španskega ljudstva, pa so predlagale princip neumešavanja vanjo. Pristala sta vanj tudi Mussolini in Hitler in "pojasnila", da so Italijani in Nemci, ki so šli na pomoč generalu Francu, storili to popolnoma "prostovoljno".

Tako je Španija postala fašistična s pomočjo teh "prostovoljcev", in z nevratnostjo demokratičnih sil.

Sedanji vojni se Franco in njegov režim izogiba — ne iz priateljstva do demokracije, ampak vsled bojazni za svojo kožo. Vendar pa Franco ob vsaki priložnosti poudarja, da fašistična Španija želi zmago fašizmu in mu pomaga.

Pomaga mu z rudami in z živili, z žitom, ki ga dobiva iz Argentine, s španskim sadjem, s špansko diplomacijo v latin-skih republikah ter s par divizijami vojakov, ki jih je poslal proti Rusiji.

Nemčija bi rada preko Španije do Gibraltaria. A Franco se boži za španska mesta, s katerimi bi ameriški ter angleški letali poceli isto, kakor sedaj z italijskimi in nemškimi. On hoče, da fašizem zmaga, ne želi pa, da se bude vojna med osiščem in demokratičnimi silami vršila na španski zemlji.

V tej njegovi neodločnosti sta ga skušali utrditi z "apizatom" ameriška in angleška vlada. Pomujali sta mu koncesije, kakršnih republikskih, demokratičnih Španija ni bila nikdar od nikogar deležna. Kajpada, ljubimkanje s Francem se ne vrši iz priateljstva do njegovega fašizma, nego v namenu, kar se Washington in Londona tiče, da se Španija obdrži v nevratnosti.

Ker se Francu to izplača, je nevratilen. Zaveznikom je to sicer v korist, a tudi Hitler nima od tega posebne škode. Nevratna Španija mu lahko oskrbuje potrebe, če pa se zaplatete v vojno, bo blokirana in tedaj bo Franco od Nemčije zahvalil živil in strojev, namesto da bi jo zasagal, kot je sedaj. Španija je torej "nevratna", ker diktator Franco smatra, da je to v korist njenega fašizma in tudi v prid Nemčiji. Ker pa so porocila iz Washingtona in iz Londona le preveč poudarjala, da se španska vlada nagiba zoper osišče, s katerim je v zvezi, je dne 8. decembra govoril diktator Franco Španiji in ostalem svetu po radiu in izjavil, da je Španija zvesta svojima zaveznicama Italiji in Nemčiji, in da je vsa propaganda v nasprotju smislu — namreč, da se Španija izneverja Berlinu in Rimu, iz trete zvite.

Španija je za zmago fašizma v Evropi, je poudaril, in mu pomaga.

Norčeval se je iz liberalizma, demokracije, kapitalizma in socializma, in izjavil, da sta za Evropo samo dve možnosti: ali bo vsa fašistična in se otela, ali pa jo poplavi komunizem in se potopi v barbarizem.

Kapitalistična ideologija je zrušena, je reklo, liberalizem je stvar preteklosti, fašizem pa je rešitev za Evropo in ves svet. Če fašizem ne prevlada, bo zavel po Evropi in v druge dežele "krvavi ruski komunizem".

Značilno je, da kakor sta napadala kapitalizem Mussolini in Hitler, posnema za njima iste fraze diktator Franco. In kakor so financirali fašistično gibanje v Italiji in v Nemčiji kapitalisti, ga enako podpirajo gmočno in politično v Španiji.

Franco trditev o same dveh izhodih ni pravilna. Španija se je razvijala v demokratično socialistično deželo in sovražniki demokracije v nji so se smeli gibati tako svobodno, da so ji postali smrtno nevarni. Tako je bilo tudi v nemški republike, in v Franciji.

Fašizem je rešilna bitka starega gospodarskega reda, da se otme v prenovljeni obleki. Posedujejočim slojem, ki kontroliраjo svetovna bogastva, ni prav nič za demokracijo. Dokler si morejo z njim varovati privilegije izkoricanja in bogastva, jim je dobra. A če jim postane nevarna, so jo pripravljeni vrči v prepad in se poslužiti česarkoli, samo da ostanejo v svojih palačah, v vilah in ob kupih svojih bogastev.

Franco svarilo, da ima Evropa samo dva izhoda, ima mnogo pristašev v Zed. državah in v Angliji. In v Južni Ameriki ter pôvod, kjer so na eni strani bogataši, ki izkoricajo, na drugi pa delavci in farmarji, ki delajo za posodo.

Franco ve, da starega kapitalizma ne bo več nazaj, in tega se zavedajo tudi kapitalisti v Ameriki in v Angliji. Kadar jih Franco straši s "komunizmom", jim s tem predvičuje, da bodo "poklanji", kakor so bili v Rusiji. In če se hočejo obvarovati,



Sovražniki so potopili več sto naših ladij, a bitko tudi v tej tekmi izgubljajo, ker lahko tu izdelamo več novih parnikov kot vse fašistične dežele skupaj. Na gornji sliki je ena izmed ameriških ladij, naložena z oljem, ki jo je sovražna torpedovka uščala in posledica so oblaki plamena in dima.

## STALIŠČE SLOVENCEV Z OZIROM NA UREDITEV ODNOŠAJEV S SOSEDNJIMI KRAJI IN DEŽELAMI

Na prvem slovenskem nadomestnem kongresu dne 5.-6. decembra to leto se je priljubo razpravljalo tudi glede odnosov med jugoslovanskimi narodi in pa o ureditvi države, v kateri naj ti narodi skupno delujejo. Kongres jim nitesar ne usiljuje, vzel pa si je pravico svetovali, kaj bi bilo po njegovem mnenju najboljše. In je v ta namen bila sprejeta sledeča rezolucija:

## JUGOSLAVIJA

## Balkan in Evropa

Dasi streme Slovenci, zlasti po prebrdkih izkušnjah, ki so jih imeli njihovi, po prvi svetovni vojni Avstriji in Italiji izročeni deli v tej podložnosti, za Zedinjeno Slovenijo, tem absolutnim pogojem njihovega političnega obstanka in kulturnega ter socialnega razvoja, se ne sme sklepati, da imajo kakršnokoli izolacijo v mislih. Odklanjajo pa odločno vse načrte raznih političnih spekulantov in pretendentov, po katerih bi se, etudi pod kakšnim drugim imenom, obfojila nekdajna habsburška monarhija in se Habsburžani zopet posadili na tron.

Logična zveza, katero so Slovenci že v avstrijskih časih načeloma priznavali in se zanj bojevali, je z ostalimi jugoslovanskimi narodi, torej Jugoslavija, ki pa se mora preurediti na federativni in demokratični podlagi z enakimi pravicami za vse njene dele.

Homati, katere so se v začnjih pet in dvajsetih letih vršile v stari Jugoslaviji in jo slabile na radost njenih sovražnikov, ne izvirajo iz nobenega podelovanega in neozdravljivega plemenskega antagonizma, temveč iz napačne državne organizacije, iz sebičnih ambicij raznih politikov in iz imperialističnih stremljenj veliški, ki so hotele izrabljati Jugoslavijo za svoje namene. Seeme razdora so posejali že Habsburžani in njihove oprode, vedoč, da se bo jugoslovansko vprašanje prej ali sicer reševalo, pa so za ta slučaj hoteli biti pripravljeni s svojim starodavnim gesлом "divide et impera".

Pa tudi federirano Balkan ne more biti nikakršen "končni cilj" kajti, interes evropskih narodov so tako povezani, moderno gospodarstvo in z socialnimi uredbami, ki garantirajo varnost vsega ljudstva pred podmanjanjem in bedo, neodvisno od vseh posamezne tajice.

Na žalost niso možje, ki so v mladi Jugoslaviji prihajali na krmilo imeli, ne sposobnosti, ne volje, da bi ozdravili to hudo, a nikakor ne konstitucionalno bolezni. Da živi v vseh jugoslovanskih plemenisih čustvu edinstva in volja za skupno življenje, dokazuje ravnanje ljudstev v sedanji strasti

naj pomagajo fašizmu, ki zna klati še vse bolj spretno, kakor pa "ruski komunizem".

Strah pred socialnim preobratom je ogromen ne samo v fašističnih, nego prav tako v demokratičnih deželah. Tak je naravnih zakon razredne družbe. Kadar bo ta odpravljena, izgine temeljni vzrok, radi katerega imamo mizerijo ob kupih izobilja, oboroževanja in vojne.

JOSKO OVEN:

## RAZGOVORI

Težke bitke, katere se vrše dvajset do štiriindvajset milij okrog Tunisa kažejo, da se je osišče zelo utrdilo v Afriki. Ali so se zavezniki zmotili, ali so pa Nemci bili toliko močnejši kot se je mislilo. Kot kaže, bo vzel precej časa, da se bo to popravilo. Tudi Darlanova afera je ni posebno pojasmnjena. Pišejo, da je Hitler dobil nekako petindvajset odstotkov francoske bojne mornarice v Toulonu.

Vse to so mogoče malenkosti, katere ne bodo odločevali v izidu. Ali kdor pa pozna Afriko in njeno zaledje, ve, da lahko en napačen korak odločuje. Ena najnevarnejših točk afriškem zaledju je — Španija. Jaz nisem preroč, ali verjameti mi, da bo ta dežela igrala v Afriki še zelo važno vlogo. Česar se bojim je, da bo igrala po Hitlerjevem navodilu. Mogoče niste prezrli nuce v dnevnem časopisu o zadnjem govoru diktatorja Francisa Franca. V njemu je izjavil, da stoji Španija solidno z Nemčijo in Italijo za ustvaritev evropskega novega dela. Španija mobilizira. Ta mobilizacija se vrši počasi, sistematično. Morda ostane Franco nevratilen. Gibraltar mu stoji pred nosom, in pa francoski Moroko? Veliko je krivde na naši strani, to se pravi, Anglija, Francija in Amerika, da imamo danes mesto prijateljske delavskih republik — sovražno fašistično deželo.

Na ruski fronti divljajo snežene nevihte. Ogromni zameti ustavlajo vsako večje vojaško gibanje. Nemiči dobr' drže voje že prej utrjene postojanke, ali Rusi kljub temu počasi prodričajo. Da je bila ta ruska fenziva še začetek splošne imake ofenzive, katera se bo nadaljevala še posebno če zavezniki pokažejo kakšne resnične uspehe v Afriki, ali pa na evropskem ozemlju, to je vsem jasno. Da bo bodoče leto — leto odločitve, ve mogoče že tudi Hitler.

## O našem kongresu

Precej se bo pisalo o tem predmetu v našem časopisu. In prav je, da se piše. Gotovo bo pisalo v duhu, v katerem se je tudi vršil. Kakšne vteze je pa vsaki posamezni delegat odnesel, te bodo pa skoro gotovo obdržali zase, če se ne bodo drugi sestreljenci pa izkazali.

Kot sem že zadnjič omenil, bo imel "Proletarec" veliko veselico meseca marca prihodnjem pomlad. Tukrat bo tudi odpravljen sestreljencev.

Kot sem že zadnjič omenil, bo imel "Proletarec" veliko veselico meseca marca prihodnjem pomlad. Tukrat bo tudi odpravljen sestreljencev. Sestreljenci pa so se ne bodo drugi drugim strinjali s celoto.

Name je napravil ta zbor čuden, no da, tuj vti. Bil sem že od mladih nog navajen na drugačna zborovanja. Na zborovanja, kjer je hrup, debate, prerekanja. Dva dena sem sedel na tem kongresu, ne da bi vstal in sprengovor bil sedel. Bilo je vse tako urejeno z održi in čas tako odmerjen, da bi se človek počutil petokolonca, če bi bil v tih časih na krmilu republikanci, pa bi se bil val obrnil proti njim.

Socialistična stranka v Kansasu je letos spet postavila kandidate za razne državne urade. Rezultat kaže, da je obdržala svojo prejšnjo moč. Za posamezne njene kandidate je bilo oddanih nad tri tisoč glasov. Tri tisoč sicer ni veliko, toda če se pomisli, da je toliko volilcev, ki nemarajo glasovati za nobeno izmed dveh starih strank, je to znak, da je podlaga tukaj za graditi po vojni delavsko stranko, pa naj že pride pod kakšnimkoli imenom.

Ko to pišem, še nismo prejeli letosnji Am. druž. koledar, vendar upam, da ga bomo imeli v rokah predno bodo priobčene te vrste. Po naših raztresenih naseljih bo letos še ena zapreka več za razpečavanje kolesarja: namreč, ti odmerki gasolina za varčevanje avtov in sprengovor bil sedel. Bilo je vse tako urejeno z održi in čas tako odmerjen, da bi se človek počutil petokolonca, če bi bil v tih časih na krmilu republikanci, pa bi se bil val obrnil proti njim.

Popolnoma požganih je 721 kmečkih hiš in 1,443 gospodarskih poslopij. Ljudje, ki so izgubili vse imetje, opremo in živino, so bili odpeljani v internacijo.

Poročilo Louisa Adamiča, njegov referat in rezolucije, ter še posebno referat in rezolucije sodruga Kristana, so bili do 1. avgusta na Dolenjskem, samo v tem delu, ki je pod italijanskim okupacijom, porušenih in požganih 142 vasi in naselj. Popolnoma požganih je 721 kmečkih hiš in 1,443 gospodarskih poslopij. Ljudje, ki so izgubili vse imetje, opremo in živino, so bili odpeljani v internacijo.

Domov grede, ko sem dremljal v vlaku, sem si v pol snu priklical razne spomine. Nekateri teh so se tikali sedanjosti, drugi pa so šli daleč v preteklost. Spomnil sem se tiste bele hiš, na hribu, poleg katere se vije pršašna cesta, kjer sem se rodil. Spomnil sem se tistih vlažnih jesenskih dñi, ko smo kopali krompir na njivi, poletnih jutrov, ko je tenka meglja ležala nad dolino, ko sem bila letal za kravami. Gledal sem na Dolenjsko, stare podrete gradove v hribih, na bele cerkvicke z rdečimi zvoniki. Povsed so nji, žito zori, kot zlato se pripojila klasje. V oknih pobeljnih hiš cveto naglji — zeleni motike v vinogradih, slišiš

smešek deklet in fantovsko petje. Vejo to panoramo sem gledal — kot mogočna simfonija mi je donela v ušesih pesem p'uga, kateri skrtaje ob kamnu reže brazde, svih kose, katera reže roso travo in polglasni šepet fanta, ki govoril z dekletom pri odprttem oknu. Kdo izmed vas ne pozna tega? Hiše, v katerih se rodil? Kjer se je rodil tvo oče? Tišči in tisoče hiš na Dolenjskem in po vsi Sloveniji. To hiša, ki jo je kupil tvo oče za špekulacijo. To je posvečen hram stotin rodov! Rojstvo in smrt, veselje in žalost vse to simbolizira. Hiše, s slamnato streho, skromne ali če se tako skromne, so imeli cvetje v oknih in iz njih je donel vesel otroški smeh. Davki in nevihte, dobre in slabe letine, vse je prešlo ali ve ste ostale kot znak trdnosti našega rodu. Danes požiga za vasi fašist, kateri je oskrnul naše ženske in kateri je odvedel otroke in moške v sužnost.

Samo v hribih in gozdovih se še nahaja naš človek, kateri je prisegel smrt tuju. Naši partizani ali kakor so že njih imena, delajo isto sveto nalogo kot jo delajo Kitajci, Rusi, Grki in Čehi — ubijajo fašizem ne s propagando, ampak na radikaln način — s puško. Ko sem se zdramil s teh pol sanj sem vedel, da potrebujemo slog.

O ruskiem relifu

Svota za prvo kmalu dosega dvesto dolarjev. Precej sem predal med delegati v Cleveland. Pomagali so tudi drugi še posebno s. Angela Zaitz. V pondeljek sedmega decembra sem se nedelel se je ženskega kluba "Bled" v Chicagu. Bil sem v resnici bratsko sprejet. Ne samo, da so se sestreljenci zavzele, da prodajo kot največ mogoče knjizice, ampak so v to svrhu darovali iz društvene blagajne pet dolarjev. Priporočam vsem našim somišljencem, da se, kadar bo veselica ali kakšna druga priredba kluba "

# POVESTNI DEL

## Za očetom v Egipt

NIKOLAJ RAJNOV

(Iz bolgarščine prevel TONE POTOČAR)

(Nadaljevanje in konec.)

Drugi dan so poklicali Raško v pisarno. Tudi ona je bila tamkaj, za mizo, pred njo pa kup pisem. Mrzlo ga je pozdravila in nič več ga ni pogledala. Pri starem so bili ljudje. Sinu je pomolil ovoj, rekoč:

— Notri je nekaj zate.

Potem se je obrnil k ljudem. Odhajajoč se je Raško ozrl na žensko. Občutila je pogled, dvignila glavo, toda oči ni obrnila proti mladencu, ampak je s prstom poklicala slugo in mu nekaj dejala ter se znova sklonila nad knjige.

Raško je stopil ven. Na poti domov je odprl ovoj. Nekaki vožni listki, ček za Carigrad na njegovo ime, in pismo z nekaj vrsticami njegovega očeta.

"Vse mi je povedala. Ne veš, zaročenca ima. Prtijago ima pripravljeno, vozni listek sem ti tudi kupil. Jutri po koncu odhaja ladja. Pojasnjevan vančno. Čakaj na postaj. Pridem te spremiti."

Tako! "Pojasnjevanje nočem," to se pravi, da se ne bom videl z njo. Dobre si je izmisli: "ne veš, zaročenca ima."

Postalo ga je sram, ker je sin tega človeka. "Vse mi je povедala." Tak je videz. Zato takoj vneto piše pisma, stralje je, ozreti se nanj — da je ne bi predril s pogledom. Vse mu je postalod odvratno. Raztrgal je pismo in vozni listek in ček, jezno zmečkal kosce in jih zalučil od sebe. Dovolj je tega ponizjujočega pensiona!

Zemljo bom šel kopat s Kopiti in Turki; od lakote ne bom umrli. Ko si pa denarja prislužim, se bom vrnil domov. Od njega pa ne bo vzel niti beliča, še grizljaj kruha ne. Naj ga le grečakat na postajo.

Strašno je bilo vroče. Začela ga je boleti glava. Stopil je v gostilno in naročil whisky z ledom. Toda vročina ni minila. Zgoščala se je, se nabirala v plasteh. Moral bo izginiti iz te strašne dežele. Tukaj vsi lažajo. Ona — na primer: lepo, leto telo, pa kar nenačoma zagoni, vztrepeti, ko plamen in vname vse okrog sebe. Potem se znova spremeni v led. Njene trepalnice — utrujene od strašne vzennosti — se zapirajo pri mrljih. Toda vsak trenutek lahko vztrepetajo, odpro vroč pogled in te speljejo v greh. Glas ima — sladak, slaboten, ko utrujena pesem je, toda takoj potem se otrese lenobe in začne goreti, pohujevati, napadati. In te džamije — vse rdeče od solnca. In Nil — goreča, raztopljeni zlato. O, prokleta ognjena dežela!

Stari se je torej odločil, rešiti se je, posredoval je in jo je bil zaročil s tem mladencem — ki morda ni posebno bogat, toda dovolj naiven in verjetno zaljubljen.

To ga je razdražilo. Stari je bil ironično dejal "zaročenec". Zdaj pa je v njenih očeh videl zmagoščevje; ona misli, da je on ljubosum. Nadaljevanje mora. Kaj pa njegov oče pravi radi zaroke; ali mu je povšeč? Kaj mu je ljubo, ločiti se od nje? Ljudje pripovedujejo, da —

Na glas se je zasmajala tako hrupno, da ji je hihitajoča se glava ko odsekana padla vznak. Kakšni ljudje? Tisti, ki ga ne pozna. Ne, tu se nekaj skriva, česar ona ne more povedati, neka skrivnost med starim in njim, toda skrivnost, ki ni niti zdaleč ponizjujoča . . .

Menda ne misli, da je ona ljubica njegovega očeta? Ah, ti ljudje, ti trapasti ljudje! Ona sama zase ljubi starega bolj kakor bi bilo treba... (Glas se ji je malce zatrezel.) Da, ljubija na neki poseben način... Saj je videl v muzeju tiste kipce, ko sta bila skupaj tam: boginja, ki je obenem hči in žena boga... Toda to je njenazadeva; stari niti ne sluti tega.

Ne. Dovolj je laganja! On se je vzravnal, z roko odklonil kavo, ki mu je bila prinesla služkinja, pogledal v oči njo, ki je bila za trenutek njegova, in začel odločno govoriti. Nenome razumeti te široke ljubezni, v kateri se grejeta starini zaročenec, malce prostora ostaja pa se zanj. Kajti — ona je verjetno še spominjava, da je prav in težobi —

Torej tak? Ona se vzpmre proti njemu — stisne zobe in ga pogleda, pripravljena udariti. On želi — da bi bila ona njegova svojina, ko kak predmet, ki mu je na razpolago, kadar mu je volja — samo začato, ker je imela enkrat čast —

Glas se ji je nenadoma dvignil in zazvonil v ugašeni jezi. Ko da je zabreni srebrn nož. Naj oprosti. Toda če je ona začela, da bi mu za trenutek pripadala (tu je približala obraz čisto k njegovemu in strašnemu oči so ji nora zaplameli), samo za trenutek, se je to zgodilo zato, da bi se prepričala, kakšen je sinov objem... torej, da bi spoznala — kakšen bo očetov objem.

In nenačoma zastane — da bi videle utinek. Mladenci se je bil napel pod pritiskom strašnega pogleda — voljan, vzdržati ga, ona pa je neprislikovano pretrgala to napeto stanje. Samemu sebi se je zdel srečen. Odkritje je bilo strašno. Neznamna iskrenost ženske in grena užajenost — in ta tračotrajni smeh na njenem trazu, ta brezrečna ironija — nagla sprememb dveh udarcev je udušila razsodnost v njegovem srcu. Skočil je, pograbil dragocene nožnice, odprl nož in ji ga potisnil v prsa;

\* \* \*

Raško je ves utrujen brez vseke misli padel v naslanjač. Čas je obstal. Slišal je, kako mu bije žla, kako se nekaj gostega razširja okrog njega in ga vsega zadiva.

Čez nekaj časa je prišel k sebi. Zaslil je nekak šum za vrat, ko da diha uprehan človek. Njegov oče!

Prisluhnih je. Nikogar ni bilo. Samo zdele se mu je.

Ozri se je. Zagledal je ujeno telo. To telo, ki bi ga moral kititi dragoceni biseri, je ležalo cincino razgaljeno, v tisti ponosni in izzivalni drži, v katere se je bila postavila, preden je sikitil nož.

V duši mu je vzkipelo sovraštvo; zopet se je vrnila prejšnja besnost užajene moškosti. Stisnil je umirajoče telo, stegoval prste ko orlovske kremljice, ga dvignil, tresel, da mu je curek krvi brizgnil na prsi, ga začel lomiti, tlačiti. Potem je zagnal truplo od sebe in ga pohodil. Ko je pod njega občutil elastično mehko občutljivo razpoložljivo teleso, se mu je po živodu razili togroben občutek,



Amerika iznajdljivost in reklama ima nič koliko muh. "Ce ne bo avtom in gasolina, pa gremo na konji in bicikle," so rekli urednički velikih listov, otroci pa so to vzel za resno stvar in si poiskali publicitet, če, kdor se prvi prikaže, prvi žanje. Gornje je slika iz New Jerseyja, ko sta dva fanti iskala "publicite" in dobila svoj "intervju" v policijskem zaporu.

To ga je odvrnilo in pogledal je drugam.

Zajela ga je prejšnja topost. Radi dogodka vznemirjena čutava so se borila med seboj, toda ko da se ta boj, ni vršil v njem, ampak nekje izven njega, v nekom drugem. Tiho je ponavljal: "Saj ni treba! Saj ni treba!" In ni razumel, da je že izvršil tisto, česar ni bilo trebiti.

Toda tisto, kar se je borilo nekje izven njega, se mu je naenkrat približalo. Strahoten prebliski mu je pretrgal dušo — kakor nora svetloba obsije greh.

— Kaj si storil? Kam boš sedel sedaj in kaj te čaka?

Raško je molčal. Radi strošega pogleda starega je začel drgetak kakor je drgetal, ko je bil še majhen, pa se je v tem pregrasil. Videti je bilo, da je očetu hudo radi tega.

Glas mu je postal mehak.

— Ni da bi govoril, toda nadzadne naj ti povem... Sirota je bila, sinko, razumeš?

Naloga izvrševalnega odbora je, skrbno zasedovati aktivnosti izvrševalnega odbora, mu svetovati ter sploh biti v pomoč v važnejih in kočljivih zadevah; nadalje izviliti izmed svoje sredozemskih ali načornih odborov za pregledovanje knjig tajnika in blagajnika, ki se mora razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

b) Osrednji odbor

sezostoji iz stirsedesetih članov, ki naj se sestane k rednemu skupnemu zborovanju z izvrševalnim odborom enkrat na leto, k izrednemu pa po potrebi. Dolžnost osrednjega odbora je, skrbno zasedovati aktivnosti izvrševalnega odbora, mu svetovati ter sploh biti v pomoč v važnejih in kočljivih zadevah; nadalje izviliti izmed svoje sredozemskih ali načornih odborov za pregledovanje knjig tajnika in blagajnika, ki se mora razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

c) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

d) Osrednji odbor

sezostoji iz stirsedesetih članov, ki naj se sestane k rednemu skupnemu zborovanju z izvrševalnim odborom enkrat na leto, k izrednemu pa po potrebi. Dolžnost osrednjega odbora je, skrbno zasedovati aktivnosti izvrševalnega odbora, mu svetovati ter sploh biti v pomoč v važnejih in kočljivih zadevah; nadalje izviliti izmed svoje sredozemskih ali načornih odborov za pregledovanje knjig tajnika in blagajnika, ki se mora razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

e) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

f) Osrednji odbor

sezostoji iz stirsedesetih članov, ki naj se sestane k rednemu skupnemu zborovanju z izvrševalnim odborom enkrat na leto, k izrednemu pa po potrebi. Dolžnost osrednjega odbora je, skrbno zasedovati aktivnosti izvrševalnega odbora, mu svetovati ter sploh biti v pomoč v važnejih in kočljivih zadevah; nadalje izviliti izmed svoje sredozemskih ali načornih odborov za pregledovanje knjig tajnika in blagajnika, ki se mora razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

g) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

h) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

i) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

j) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

k) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

l) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

m) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

n) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

o) Izvrševalni odbor

sezostoji iz predsednika in dveh podpredsednikov, tajnika, blagajnika, zapisnikarja in petih odbornikov. Ta odbor naj ima svoje redne seje enkrat na mesec, izredno pa, kadar nastane potreba. Naloga izvrševalnega odbora naj bo pripraviti pravila za poslovovanje sveta, skrbeti za dohodke, izvajati sklepe kongresa ter vrati vse potrebno delo za dosko začrtani ciljev in v to svrhu sme razpolagati z imetjem ter veljavno sklepati v vseh zadevah sveta.

Nace Žlembberger piše

# • • KRITIČNA MNENJA, Poročila in razprave • •

## Nekaj odmevov in pa vtipov o slovenskem narodnem kongresu

Camillus Zarnick je v nedeljo popoldne 6. decembra oznanjal spored. V dvorani SND v Clevelandu je bilo nad 500 delegatov in okrog 700 drugih udeležencev. Bilo je nekaj res lepega petja, nastop kadet, živa slika, deklamacija itd. Ves spored je bil tako dobro predvajan. A v dvorani pa se je neznansko kadilo. In je rekel Camillus: "Bratje (sester ni omenil), vi kadite, da strah! Kadari luči v dvorani (ob posameznih prizorih) ugasnejo, a tu na odrnu pa luči gore, ne vidimo z odrna drugega kakor eno ogromno gorenjino." Nato je apeliral, da naj se kadilci vzdrže saj toliko, da mine spored. "Ali veste, da se lahko v tej gnječi pripeti nesreča, kakor nedavno v Bostonu?" je svaril Zarnick. — Tam je v nekem "nočnem lokalju" v požaru izgubilo življenje kakih 500 ljudi, ali toliko, kolikor je bilo delegatov na tem narodnem zboru. A rojaki so kadili dalje, kakor je navada, kjer smo skušaj v svoji dvorani. Le v cerkvi se vzdrže.

Prvi dan zborovanja dne 5. decembra je prišel v dvorano župan Frank Lausche, da pozdravi delegete, kar je spremeno storil v angleškem in v slovenskem jeziku. Govoril je po domače, apeliral, da naj se potrudimo čim bolj v naporih, da zmagamo v tej vojni, izrekal nekaj dovtipov, in tako je bil njegov govor končan. Ko se je vrnila v Clevelandu par tednov prej konferenca duhovnikov, članov Baragove zveze, se je vse obračalo nekako takoj, kot da bo kongres le stvar takozvanih svobodomiscev, in da tudi župana ne bo zraven. Pa so posegli vmes razni faktorji, pa Louis Adamčič je prišel tja, in prav zares, dogodilo se je, da je bil kongres skupen in nezaupnosti pa tudi veliko na vseh straneh.

Kongres bi bil moral na podlagi tiskanega sporeda otvoriti Vincenc Čainkar. To se ni zgodilo zaradi "malega" nesporazuma. Pripravljalni odbor v Clevelandu, kateremu je načeljaval John Gornik, od Slovenske dobrodelenne zveze, je sklenil, da se je treba na takih zborovanjih ravnati po ameriških običajih in jih določil med otvorenimi točke molitev, to naložilo pa je poveril monsignorju Vitusu Hribarju. Onim delegatom, ki so prišli na kongres v veri, da bo to res povsem nepristranski, res slovenski narodni kongres, to ni bilo všeč, a so potpeli in bilo je dobro, da so. Danes je vprtih v nas

veliko oči. Reporterji komaj čakajo, da se bi zgodovalo kaj takšega, kar bi naj v javnosti vzbudilo senzacijo, ne nam v kacist, temveč v škodo. To je pokazal tudi dnevnik Cleveland Press, ki je v uredniškem članku poudaril, da taki kongres niso na mestu. Če, bodimo vsi skupaj zgolj Američani, in ne poznamo Otona Habsburškega.

Očvidno je bil pisec tistega editoriala v Pressu jako slab počasen. Vzrok pa je na tej, ne na Preszovi strani. Piscev teh vrstic je že tedne pred kongresom pripravljalnemu odboru slovenske sekcije JPO svetoval najeti nekoga, ki bi v Clevelandu seznanil tamošnje liste s namenih in ciljih tega zborovanja. Priporočal je za to delo Vatrota Grilla, ker ima skušnje v časnikarstvu, ker pozna urednike clevelandskih listov, in ker pozna namene in cilje, radi katerih je bil slovenski narodni kongres sklican. A izgleda, da se ni pripravljalnemu odboru slovenske sekcije JPO, ne clevelandski, s tem nič učinkoval. Iz Chicago so slovenski listi dobivali le slovensko reklamo, angleški v Clevelandu pa menda nobene. Zelo priporočljivo je, da novi odbor Slovenskega narodnega sveta ne bo več polagal toliko važnosti za publiciteto v našem tisku, nego pretežno v ameriškem. Slovenci so vsi edini, kar se rešitve njihne rojstne domovine tiče, treba pa je Američanom predočiti, kaj je Slovenija, kje je njena lega in kakšen pomen ima v sedanji zgodovini.

Zborovanje v soboto je potekalo mirno. Dva referata sta bila skončana na njemu, čeprav so vzel precej časa tudi razni pozdravni govorji, izmed katerih so bili nekateri precej dolgi. Minister Snoj je govoril na tem kongresu kako previdno in dobro. Isto dr. Čok. Ni pa se tako spremeno postavil ambasadør Konstantin Fotić. Predsednik Cajnkar, in nato Anton Zbašnik, sta grajala one, ki so ga pozdravili z "bou"; a demonstracija je bila proti njemu, šibka vsled tolerantnosti naših ljudi, izval pa bi jo neizgibni Rudi Trošt, katerega pa je podpredsednik Anton Zbašnik pravočasno ustavil in mu dal nekoliko lekejce.

Nekdo je Johna Gornika med odmorom vprašal, da si naj naroči Proletarca. Odvrnil je, da je slovenskih listov sit do tu in je potegnil z roko preko vrata. Koliko in kakšne slovenske liste ima, temu pisecu ni znano. A zdi se, da le Glas SDZ, ki ga mora plačevati, Am. Domovina, Am. Slovence in morda Ave Marija. To jim ni v kredit, če se jih je res tako naveličal, kakor je reklo.

Anton Grdina je bil na tem kongresu edini, ki je izjavil, da govor v imenu ameriške vlade. To je dandasne že velika čast. Ker pa je vedel, da bodo nekateri dvomili v njegovo trditev, je dejal, da je on predsednik slovenske banke, ki je pod federalno kontrolo, in pa da ta banka prodaja vojne bonde, torej jasno, Grdina je a priori zastopnik vlade. In ker je v tej svoji visoki vlogi grajal nekoliko tudi Josipa Zalarja, gl. tajnika KSKJ, je lednji odgovoril, kar je pomembilo, da je prislo na tem kongresu do javnega spora edino med katoliško usmerjenimi ljudmi. Socialisti in drugi liberali, ki pa so se prerekali le privratno.

Ko je prevzel nominacijo za tajnika slovenskega narodnega sveta Kazimir Zakrajšek — oči je edini, ki je bil imenovan v ta važni urad — je po izvolitvi govoril in plakal o tužni Sloveniji. To, kar je govoril, je bilo dobro. Plakanje pa bi bil lahko ospustil.

V soboto 5. decembra zvezča so delegati iz drugih krajev pričakovali program, ker so že toliko čitali, kaj vse premore slovenski Cleveland. A je tisti večer imelo dvorano SND načelo neko žensko društvo SDZ, ki je ni hotelo nikakor prepustiti v prid kongresa, oziroma preložiti datum. Če, čemu se ne bi poslužile priložnosti! In res, dvorano so imele napolnjeno in biznis je bil prvoverten.

Izmed politikov je govoril tudi Wm. Boyd Bojt. Hrvat po rodu. On je član ohiskega sejata in podpredsednik Hrvat-



Ameriški vojaki in mornarji imajo v južnem Pacifiku z Japonci nič koliko opravka, a dobre volje nikakor ne izgube. Poslovno zato ne, ker Japonci izgubljajo. Gornje je slika ameriške obrambe na Guadalcanalu.

ske bratske zajednice. Boič tudi v Angliji, kakor jo vodijo slovi za spremnega politika. A dne 7. junija se v Washingtonu tudi on ni kaj prida izkazal in čimdal smo od omenjenega datuma, bolj celo tudi tisti, ki so bili pri Elmerju Davisu, pričnavajo, da je bila stvar po-lom.

Kongres je zaključil Ebin Kristan. Potem še pesem, nato konec. Bilo je navdušenja tudi na koncu, a vendar, nekaj je manjkalo: Uverjenja, da bo novi odbor zmožen delati in si pridobiti zaupanje. Zaupanje pomeni dobiti denar. Kongres je pričel z zneskom \$1,300, ki so jih zbrali delegati. A treba bo mnogo tisočakov, ako hočejo delati. Gre se za skupno delo v toliko, kolikor lahko vsi skupno delujejo za omotitev naroda, ki pričakuje pomoč. Dal pa mu je to ne bilo nihče, če se ga ne spomnijo in kaj izdatnega store zanj ameriški Slovenec.

### JAMES DEBEVEC O SLOVENSKEM KONGRESU IN ETBINU KRISTANU

James Debevec je urednik in lastnik Ameriške Domovine. On je dal uredniške kolone na razpolago že pred meseci patri Kazimiru Zakrajšku, ki je pisal o tem in onem, tikajoče sklicanja kongresa, prav do dne, ko so zastopniki kongresa seseli.

Na kongresu je zmagala žaga, da naj se res vsi, ki so tja prišli, zedinijo v glavni, v temeljni ideji tega zborovanja.

Bila pa je sledenča:

Dajmo s skupnimi močmi rešiti narod, ki je prav tako moj kakor Debevec, enako naš, kakor je Zakrajšek in Zalarjev, in mu lahko s tega staliča enako pomagajo SNPJ, KSKJ, ABZ, SDZ, JPZS, SZZ, DSD itd.

Delegati so se v tem duhu zedinili in izvolili odbor kakršnega jim je izbral nominacijski odsek.

Bržkone ni bilo po splahnem navdušenju glede kongresa nikomur kaj posebnega včet, a vendar, sliši so v Clevelandu zato, da delajo za skupno akcijo vseh Slovencev.

Priznati je treba, da socialistom ni bil všečen način, po katerem so katoliški krogovi vodstvo prevzeli, oziroma jim je

delom? Članek v Ameriški domovini z dne 10. decembra se glasi:

#### NISO DOBRO IZBRALI

To, da so izbrali g. Ethina Kristana predsednikom narodnega sveta na nedeljskem zborovanju v SND, je po našem mnenju zelo ponosrečena stvar. Mr. Kristan je med našim narodom znani kot izraziti socialist, poleg tega pa vemo, da z luhkoto menja principe, kadar gre za lepo službo. To je pokazal po zadnji vojni, ko se je z vso vremem boril za jugoslovansko republiko, potem pa ponosno sprejet od jugoslovanskega kralja v službi naselniškega komisarja.

Predsednik narodnega sveta bi moral biti politično čist in spremnejši za vse stranke. Naši ljudje za Ebinom Kristanom ne bodo šli! Vrh tega bi pa moral biti na takem napornem mestu človek majih let.

Služba, ki jo je Kristan dobil na kongres, je dežurno zanj brez vrednosti. Prevzel jo je edino ker ljubi svoj narod. Za naš narod je tudi že precej storil, česar naš priatelj Debevec o sebi ne more reči kaj posebno zaslужenega. J. Debevecu ne bi bilo zameriti prej citiranega njegovega članka — oprostite označbi "članek" — če bi bil on le kak jeznorit dopisnik. Pa je odgovorna oseba, in svoj list smatra za glavno glasilo slovenskih klerikalcev v Ameriki.

Starostni vzrok, da je Debevec udaril tudi po kongresu po Kristanu, niti ni vzrok to, da se Kristan "tepe za lepe službe". Je ni se nikdar imel. Je nimalo sedaj, in James Debevec, urednik in lastnik Ameriške domovine, bi to moral vedeti. Če pa ne ve, je priporočljivo, in bo dobro za narodno akcijo — za obrambo slovenskega naroda, če ga o tem pouče gospodje Kazimir Zakrajšek, Oman, Hribar in drugi, ki pravijo, da so v tragediji našega naroda za njegovo rešitev. Namreč za omotitev slovenskega naroda. Naj se s to tragedijo nihče ne igra.

#### Ce ni, ni

Iz New Yorka poročajo, da bo do konca leta prenehalo z obratom nad 1,500 mesnic. Vzrok je, ker ne dobe mesa.

#### Povabilo v Washington

Vodja borbenih Francozov general Charles de Gaulle še ni bil povabljen v Washington, da si je že dolgo tega izrekel nadto, da bi rad prišel na povestovanje z ameriško vlado. Vzrok tega nekateri Francozovi pravijo, da će bi bil on za to dobro.

Springfield, Ill. Anton Gorenz \$1.

Nakdo iz Ohio \$2.00.

Detroit, Mich. Milan Kokanovich, \$7; Martin Merton (izražil F. Zaitz) \$2, skupaj \$9.00.

Cleveland, O. Po \$1: Dr. F. J. Arch in Mary Jurca, skupaj 2.00. (Izražila Angela Zaitz.)

Chicago, Ill. Ludvig Katz \$1.00.

Skupaj \$59.50, prejšnji izkaz

Milan Kokanovich pozdravlja sodruge

Naš star naročnik Milan Kokanovich v Detroitu, Srb po rodu, je obnovil naročino, \$7 pa posiljal listu v podporo. Pozdravlja vse svoje srbske in slovenske sodruge. Po poklicu je mehanik (tool and die maker), enako njegova dva sinova. Vsi trije delajo stroje proti Hitlerju. Milan pravi, da so si vzeli le nekaj dni oddih ter odšli na lov. Da li si zadeli kaj divjadi, v pismu ni povedal. Proletarci želi uspeh in kot omenjeno, to tudi misli, kar dokazuje njegov prispevki v tiskovni sklad. Morda bo čitatev Slovence zanimalo, če povemo, da je poleg Milana Kokanovicha tudi več drugih Srbov, ki so že dočelo naročnino redno obnavljajo.

## TISKOVNI FOND PROLETARCA

### XX. IZKAZ

Oakland, Calif. Blaz Mezuri \$2; Anton Tomšič st. 50c; po 25c: Anton Tomšič ml., in Joe Kocjan, skupaj \$3.00. (Zbral Anton Tomšič st.) Kinney, Minn. Anthony E. Gnezdica 25c.

Cleveland, O. Felix Strumbel \$5. Strabane, Pa. John Koklich \$1.00. (Posiljal L. Bartol.) Port Washington, Wis. Frank Leškovsek \$1.00.

Boone, Colo. Mike Pogorelec \$1. Cleveland, O. John Bozich \$1.00. (Posiljal J. Krebel.) Elizabeth, N. J. Amalia Obiak \$1. Milwaukee, Wis. Po \$1: Anton Demšar, Mary Schuler, Frank Zajc, Joseph Juvan, Anton Ganoni in Jacob Rozich; po 50c: John Gorup, Frank Kolenc, John Jerman, Anton Kamnikar, Frank Puner in Neimenovan; po 25c: John Jenko, Anton Smrekar, Frank Perko in John Lenko, skupaj \$10.00. (Nabral Louis Barborich.)

Eveleth, Minn. Mike Kobal \$1.00. Tire Hill, Pa. Po \$1: John Gomilar, Frank Meden in John Janča; po 50c: John Langerhole, John Oreškovich, John Bizjak in John Medle; po 25c: Andrej Vidrich, Jon Widmar in Joe Culkar, skupaj \$5.75. (Nabral Frank Cvetan.)

Cleveland, O. Rose Jurman \$10.00. Po \$1: Louis Glaser, Edward Branišel in Neimenovan; Jacob Ambrozich 75c; John Krebel 50c; Frank Ambrozich 25c, skupaj \$14.50. (Zbral za časnik SNK Chas. Pogorelec.) Springfield, Ill. Anton Gorenz \$1.

Nakdo iz Ohio \$2.00.

Detroit, Mich. Milan Kokanovich, \$7; Martin Merton (izražil F. Zaitz) \$2, skupaj \$9.00.

Cleveland, O. Po \$1: Dr. F. J. Arch in Mary Jurca, skupaj 2.00. (Izražila Angela Zaitz.)

Chicago, Ill. Ludvig Katz \$1.00.

Skupaj \$59.50, prejšnji izkaz

\$926.65, skupaj \$986.15.

Vsi, ki ste za dobro, vzgojno čtivo, priporočajte rojakom, da si naročite

## Ameriški družinski koledar

Vsebuje povedi, članke, razprave in zgodovinske spise, pesmi, koledarske podatke in veliko slik. Vezan je v platno in stane \$1. Poštnina plačana.

Naročilo naslovite:

### PROLETAREC

2301 SO. LAWNDALE AVE. CHICAGO, ILL.

ZA LICENE TISKOVINE  
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH  
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

# Oto, Zog, Darlan in drugi taki so "slabo znamenje"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Francozi so sporazum z Darlanom odsodili, ker se boje, da mu je Elsenhower v imenu Zed. držav ponudil prst, mu je pritegnil k sebi vso roko.

Prav tako neveščena je bila strategična poteza takozvane vojaške nujnosti Čehom, in sploh vsem zamejnim vladam. Še posebno čudili pa so se Norvežani. Ali se gre mar zaveznikom, kar pomeni vodilne vladne kroge v Washingtonu in v Londonu, zato, da namesto Hitlerjevih ustvarjal svoje fašistične režime? Roosevelt je odločno poudaril, da ne, da je sporazum le začasen, a Darlan je takoj nato poudaril, da je trajen. Nekaj je narobe v ameriški diplomaciji, in zdi se, da tudi z angleško ne sodeluje tako kakor v Londonu pričakujejo. Ameriški sporazum z Darlamom je povzročil v angleški javnosti toliko razburjenja, da je bila odrejena tajna seja parlamenta. Kaj je na nji premier Churchill pojasnil, se sedaj ne bo izvedelo, a iz raznih opazk izgleda, da si Anglia, kar se tiče Darlana, umije roke in ga naj ima le ameriška veda na svoji vesti. Diplomaticno, kaj pada, pa je Churchill oznanil, da se deluje vse sporazumno.

V Rusiji, kjer se na diplomatske in vojaške trike jako dobro razumejo, pravijo, da je bila pogodba z Darlantom kar nekam neprijateljska poteza, kar se namreč Sovjetske unije tiče. Darlan ji je bil sovrazen, in če bi bilo po njegovem, bi Hitler vladal sedaj že vso Evropo in Francijo pa bi pobiral drobtine z njegove mize.

Glavno vprašanje je: Ako je fašist Darlan priznala za poglavarja vsega francoskega ozemlja, ali se mu bo pustilo, ali se ga celo podprlo zatreti demokratične strelje v Franciji a pomočjo orožja, ki so mu ga posodile Anglia in Zed. države? Posebno slednje. Sovjetska unija hoče pojasnilo in ga bo dobila.

## Cemu podpirati monarhe?

Enako sporen slučaj kakor priznanje Darlana je priznanje Otona Habsburškega za načelnika avstrijske osvobodilne akcije". Niti enega diplomat ni v Washingtonu, ki bi verjel, da je Oto "borec za demokracijo". Kar on hoče je povratak v prošlost. Le zase mili dobro, ljudstvo pa naj postane spet podanisko in gater se pobija v vojnah za veličanstvo ter njegovo birokracijo.

Zed. države so v zadnji vojni odločile padec habsburške dinastije in njeni monarhije, a sedaj, čudo prečudno, pa je vojni tajnik Stimson naredil vtič, kot da smo v vojni zato, da pomagamo tej trotovski familiji nazaj na dunajske dvore. Prav so storili Čehi, prav Poljaki, prav jugoslovanski krogi, in pa slovenski narodni kongres, ki je protestiral proti Stimsonovi potezi. A čdno je, da je ameriška vlada v celoti teh težkih rečeh tako molčeca! Mar naj bo to vojna za restavriranje monarhij, namesto za napredok in za stopnjo v boljšo civilizacijo? Podpred-

sednik Wallace je zanjo, Roosevelt jo povdaria, torej čemu ne bi šli tudi v dejanja, namesto da se piše na papir lepa gesla, a v praksi pomagamo tistim, ki hočejo nazaj v svoje privilegije in nadaljevati s tiranstvom in izkorisčenjem.

## Kaj bo z Albanijo?

Wendell Willkie je v pravem, ko zahteva, da naj zaveznički povedo, kaj je njihen program. A namesto tega čitamo, da so Angleži priznali Albaniji spet neodvisnost in ji obljubili poslati kralja Zoga.

Kar se tiče Otona, nastaja radi njega afera tudi v ameriških političnih krogih, ne samo med priseljenimi iz bivše Avstro-Ogrske. Nasprotniki Rooseveltova pravijo, da je dobil Otoni priznanje pri zvezni vladi član vrhovnega sodišča, Dunajčan Felix Frankfurter. V zvezi s tem so ameriški protooseveltovi elementi ta slučaj izrabili za protižidovsko propagando. Omenjeni sodnik je žid po rodnu, in Walter Trohan trdi v čikaški Tribuni, da se je zavzel za Otona, ker mu je izkazal "osebne usluge", in pa ker habsburška dinastija ni nastopila proti Židom.

Vse te stvari silno diše po zakulisnih spletkih, ki pa se jih kaj lahko omeji, če se zaveznički, kar pomeni ameriško, angleško in sovjetsko vlado, in kitajsko, zedinjeno, kaj hočejo po zmagi. Čimprej to store, manj bo sumiščen in pa konec spletki, ki ne obetajo bodočnosti demokracije drugega kakor novo vojno in novo pogubo.

## Jugoslovani na shodu v Chicagu protestirali proti habsburžanom

Dne 6. decembra se je v Chicagu vršil shod proslave jugoslovanskega zedinjenja, na katerem je bila med drugimi sprejeti rezolucion proti ameriškemu priznanju Otona Habsburškega in proti vsem poskusom, da se obnovi habsburško monarhijo. Zborovalci so zagotovili ameriški vladu vso voljo pomagati v naših vojnih naporih, a ob enem izrazili željo, da naj bo mir po tej vojni tak, kakršnega pričakujejo ljudstva, ne pa kak Oto, ki mu je le z prestol.

## Ponarejevalci denarja žanjejo

Zvezne oblasti znova opazajo ljudstvo, da kroži po deželi veliko ponarejenega denarja. Nekdo, ki ga vzame, ga morda še lahko odda drugemu ali tretjemu za pravi denar ali pa za dobro blago. A končno je eden izmed teh ogoljfan, če, "nam je žal, a to je ponarejen bankovec." Ker mu ga ne dajo nazaj, ve ne le, da se je pri nekomu prevaril, nego mora potem še trošiti čas s pojasnjevanjem, kje je dobil tisti papir, in pa, če ima še kaj takih goljufivih bankovcev. Pravijo, da izgube ljudje v tej deželi vsako leto na ponarejenem denarju povprečno \$771.000. Obrt ponarejevalec denarja se onim, ki uspevajo v nji, torej dobro izplačuje.

Bratje in sestre, na plan! Dajte in dajte, da zopet zadoniti v našem prekrasnem ozemlju mila slovenska pesem. Skrbimo, da se ogromno delo, ki ga je započel slovenski narodni kongres, izvrši nam v čast, našemu narodu pa v blagor in rešitev. Slovani smo z onim meškim srcem, ki ne pozna mej, kadar je treba pomagati trpečemu bratu.

A teci, tu rojena mladina, naš up, naša nuda, pa bodrili poziv! Ponosna si lahko na domino svojih očetov, dedov in pradedov, ki so prišli iz naroda, ki je sicer majhen po številu, a silno velik po duhu, plenitosti in odpornosti. Daleko nadkriljuje vse svoje grabežljive, krvolocene sosede, ki sedaj teptajo našo malo a silo lepo Slovenijo. Ni ga kotička na zemlji, ki bi kazal tako pestrost, toliko naravne lepoty, kot ta mali slikoviti svet, na katerem že čez tisoč let živi naš žilav slovenski rod. Ni je



Invasija brez izuma je nov način tehnike v sedanji vojni. Armade se spuščajo na tla z letali, ki so brez motorjev. Prava letala si jih privežejo za rep, nato pa jih na cilju odvežejo, in ta dirajoča, brezmotorna vozila, lahko ostanejo nato v poletu še 50 milij, predno se spuste na zemljo. Ker ne delajo izuma, se take letalske čete lahko izkrcajo brez da bi jih sovražnik prav lahko opazil. Gornje so ameriški vojaki, ki so bili spuščeni na tla z nešlimih letal.

## Slovenski narodni kongres je za nami, sedaj pa z delom zanj pogumno naprej

LIA MENTON, Detroit, Mich.

Prvi slovenski narodni kongres je minil. Bila je veličastna manifestacija vseh onih, ki se ne strašijo ogromnega dela, kateremu so se posvetili. 519 delegatov in delegatinj iz vseh delov naše nove domovine se je zbralo v lepi dvoranji največjega slovenskega narodnega doma na svetu, da započne prva akcija za edrešitev zaslužene stare domovine, sedaj tako teptane in mučene Slovence na svetu, da bi strila njegov odpor. Vsi smo poklicani, tudi ti, draga mladina, da pomagamo uničiti pošast, ki nas vse ogroža. Ne pozabi, kje je tekla zibelka tvojim prednikom. Pomagaj, če si že samostojna, po svoji moći. Pomni! "Kdor počiščuje se sam, podlaga je tujcevi peti." Stoj nam ob strani, doprinesi svoj delež!

## Denver sedaj veliko vojno središče

Denver, Colo. — Naše mesto, ki je bilo prej v glavnem nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, in proti vsem poskusom, da se obnovi habsburško monarhijo. Zborovalci so zagotovili ameriški vladu vso voljo pomagati v naših vojnih naporih, a ob enem izrazili željo, da naj bo mir po tej vojni tak, kakršnega pričakujejo ljudstva, ne pa kak Oto, ki mu je le z prestol.

V bližini mesta so zgradili velikansko smodniščino in pravijo, da dela v nji kakih dvajset tisoč ljudi. Izdelujejo nabrojne vse vrste. Tista tovarna obratuje noč in dan.

Potem je tu blizu mesta ogromno vojaško vzletališče. Pripravljajo mi, da je med tisoč vojakov tudi mnogo Slovencev z vzhoda. Kaj, če se bi Slovenski dom v Globewillu proučil, nadaljuje s plemenitimi delom, ki ste ga tako velikopotezno pričeli, dokler ne zasište dan svobode ubogim trpečim Slovencem. Zdrženi z veliko pozrtvovalno bratsko ljubeznijo, bodimo si eno.

250,000 nas je tu. Če da vsak en dollar, mnogo jih bo prispeval več, bomo imeli kmalu vsote, ki bodo veliko zaloge.

Bratje in sestre, na plan! Dajte in dajte, da zopet zadoniti v našem prekrasnem ozemlju mila slovenska pesem. Skrbimo, da se ogromno delo, ki ga je započel slovenski narodni kongres, izvrši nam v čest, našemu narodu pa v blagor in rešitev. Slovani smo z onim meškim srcem, ki ne pozna mej, kadar je treba pomagati trpečemu bratu.

A teci, tu rojena mladina, naš up, naša nuda, pa bodrili poziv! Ponosna si lahko na domino svojih očetov, dedov in pradedov, ki so prišli iz naroda, ki je sicer majhen po številu, a silno velik po duhu, plenitosti in odpornosti. Daleko nadkriljuje vse svoje grabežljive, krvolocene sosede, ki sedaj teptajo našo malo a silo lepo Slovenijo. Ni ga kotička na zemlji, ki bi kazal tako pestrost, toliko naravne lepoty, kot ta mali slikoviti svet, na katerem že čez tisoč let živi naš žilav slovenski rod. Ni je

z užitkom čita, jaz pa angleško stran v njemu. Vedno mi je priporočala, naj jo berem, namesto da se piše na papir lepa gesla, a v praksi pomagamo tistim, ki hočejo nazaj v svoje privilegije in nadaljevati s tiranstvom in izkorisčenjem.

Stric je imel tudi orgle, pa obočje, najeli sodarja in on ga je kar tu zložil skupaj. Sod je bil poln vina, in bilo je vina tudi v drugih sodih. Niso mi ga ponujali in to je bilo prav. Po nežne pa sem se ga le navadil. A takrat mi je bilo bolj za struklje, črešnje, kruh in take reči.

Zivimo blizu morja — le 28 milij stran, 53 milij od tu je mestec Bellingham, in sto milij južno od tu pa je mesto Seattle. Smo 15 milij od glavnega cešte št. 99 in živimo na farmi. Tu okrog so gozdarske kempne. Delaveli v njih služijo boljše ko kdaj prej. Tako, pravijo in je menda resnica, ker se dela pri pospravljanju lesa v razina industrialna središča noč in dan.

Seveda, koliko časa bo to "blagostanje" (visoka mežda) trajala, nihče ne ve. Vsi pa smo za našo zmago v tej vojni.

Mi razpoljujemo mleko, ki ima sedaj zelo dobro ceno. S preostankom, ki ga dobimo za mleko, pa kupujemo vojne bonde. A veliko ljudi tod godriva. Pravijo, da je nekam vse iz reda, da će vojna trajala še dolgo, bo postalo tako slabšo, kakor je v stari kontri, kjer je bila moja mama rojena. Upam, da bodo naši fantje kmalu odločili nam v zmagu in potem se spet prične živiljenje v miru."

Hčerka te naše rojakinje je pokazala v tem pismu toliko globokega razumevanja, da smo pričeli nekaj njenih stavkov prav zato, ker dokazujojo, da tudi tu rojena naša mladina zna prav resno mislit in sklepna pravilne zaključke.

## Nekaj o zobanju črešnji, o stricu in materi

Springfield, Ill. — Saj za Božič se naj nekoliko oglašam. Ne bom napisal nič posebnega, nego le dober ducat stavkov iz spominov, ki so se mi baš sedaj obudili.

Bilo mi je takrat kakih deset let. Moj stric Jože — bil je brat moje matere, mi je iz onih dñih najbolj v spominu. Mati moja, ki je bila sestra strica Jožeta, mu je rekla "uhernik", ker je bil skop, a priden za delo pa nič koliko. Imel je posestvo in pa vinograd na Debelenem hribu pri Primskovem na Dolenjskem.

Točno se je storilo v tem kratkem času. Vsa čast onim, ki so pomogli k temu uspehu. Vrnili smo se s trdnim voljom in neomajano odločnostjo, da nadaljujemo pričeto delo v bratski slogi in ljubezni. Vsi smo poklicani — vsi izvoljeni, pescica na papirju ne bo uspela brez nas vseh. Vsi, vsak po svoje naj ima svoj delež na rešitvi junaško trpečih bratov in sester, katerih edina zvezda vodnica je up, da niso pozabljeni. V nadi, da jim pomagamo, vztrajajo, kljub vsem grozjevnicam.

V bližini mesta so zgradili velikansko smodniščino in pravijo, da dela v nji kakih dvajset tisoč ljudi. Izdelujejo nabrojne vse vrste. Tista tovarna obratuje noč in dan.

Vselej se je mimogrede, na poti v cerkev, oglašil pri svoji sestri, moji materi, ki ji je bilo ime Ana. Kadil je iz starinske pipe in gorival vaščankost. Jaz sem takrat imel ležišče na peči, ali zapečku. Stric je bil visok človek, kakih šest črevljev visok, če ne več, da je segla njegova glava prav na vrh peči, kjer sem ležal. In ko me je gledal ter se smehlja, mi je kadil iz svoje pipe v nos, da mi je od tistega tobačnega smradu kar slabšo prihajalo.

To njegovo kajenje mi je prišlo dostikrat na misel ob pripovedki o Kočevarju, ki je z dimom polha spravil iz njegovega skrivališča. Polh pa je godrnjal svoj "morgn". Kočevar pa se ni dal prepričati in je zatrjeval, da ga bo že njegova "babá" za večerjo pristavila, kaj bi odlatal do "morgna".

Stric je pravil moji materi o dozorelem ječmenu, in da potrebuje žanjan.

Pa sva odšla k njemu na dolgo pot. Mati je dobila srp, meni pa je stric pokazal črešnjo in rekel: "Pojdi med veje in jej kolikor hočeš." Črešnje na tistem drevesu so bile debele, rumenordeče, in jaz sem jih obiral in jedel neprestano, dokler nisem začutil bolečin v drobu. Skušal sem splezati na globo, ali nešreča se mi je pripetila še predno sem bil izmed vej. Dobro mi je delo le to, da ni bilo nikogar, ki bi me opazoval in se smejal, ko sem izvršil kar na drevesu to, kar cesar storil na skrivenem prostoru.

Ko sem se uredil kakor se je pač dalo, sem šel k žanjicam in oznanil materi, da sem jačen. Crešnje so pač šle, kamor so šle, neka žanjica se je nekoliko muzala, a mati se je le odpravila v stričevno hišo, da mi se hranje. Jedeš sem in bilo je dobro.

Stric je naju peljal tudi v

klet. Se nikoli do onih dni nisem videl tolikšnega soda. "Le kako ste ga mogli postaviti v klet," sem se čudil stricu in sod primerjal z vratmi. "O, tak sudi ne bi šli skozi ta vrata. Prinesli smo notri dobre, pa obočje, najeli sodarja in on ga je kar tu zložil skupaj." Sod je bil poln vina, in bilo je vina tudi v drugih sodih. Niso mi ga ponujali in to je bilo prav. Po nežne pa sem se ga le navadil. A takrat mi je bilo bolj za struklje, črešnje, kruh in take reči.

Stric je imel tudi orgle, pa obočje, najeli sodarja in on ga je kar tu zložil skupaj." Sod je bil poln vina, in bilo je vina tudi v drugih sodih. Niso mi ga ponujali in to je bilo prav. Po nežne pa sem se ga le navadil. A takrat mi je bilo bolj za struklje, črešnje, kruh in take reči.

Stric je imel tudi orgle, pa obočje, najeli sodarja in on ga je kar tu zložil skupaj." Sod je bil poln vina, in bilo je vina tudi v drugih sodih. Niso mi ga ponujali in to je bilo prav. Po nežne pa sem se ga le navadil. A takrat mi je bilo bolj za struklje, črešnje, kruh in take reči.

Tudi njegovo pohištvo mi je bilo na vso moč všeč. Imelo je vrezano razne slike in vse to je naredil stric sam. Bil je samouk, kakor jih je veliko drugih na deželi.

Ko sva se z materjo vračala in štelala na hrib, mi je rekla. Teči gori, in pozoni, da bom lagljie hodila. Na hribu je bila kapelica in sem na vso moč teloval vanjo. Imela je tudi zvoniku podobno stvar, a zvonja nobenega. Pa sem vplil materi v dolino, "zvonu nii!"

Domov sva se prisa oba utru

# PROLETAREC

CHICAGO, ILL., December 16, 1942.

EDUCATION  
ORGANIZATION  
CO-OPERATIVE  
COMMONWEALTH

VOL. XXXVII

## We Don't Need Otto

Chicago has just had a visit from Archduke Otto Hapsburg, pretender to the throne of Austria. The archduke is sitting more or less pretty these days. He has been authorized by Secretary of War Stimson to recruit a "free Austrian battalion" for the United States Army, and he told Chicagoans that he wants to help form a parliamentary government in Austria after the Allies win the war.

Chicagoans of Czechoslovak descent, naturally enough, bitterly resent Otto's activities and status. So do Austrian, Hungarian and Yugoslav democrats throughout America. They don't want Otto to climb back on his throne by means of the recruiting privileges he's won from the War Department.

In our opinion, Secretary Stimson should cancel all arrangements with Otto forthwith. Recognition of him is wrong from any point of view within our ken. It is wrong because Otto is an ineffectual individual who ought not to require serious notice in a very busy America. It is wrong because the throne he claims is a symbol of reaction in Central Europe. It is wrong because co-operation of the Danubian States is essential for a sound Europe after the war, and preparations for such cooperation are injured by putting the heir of hated Austrian overlordship into a key position. It is wrong because it can't be stomached by the Austrians we should favor most—those who believe in democracy.

Quite aside from all those facts, we fail to see why the United States Army needs a special battalion composed of any special clique, home-grown or foreign. From any angle, Otto's little battalion project fails to qualify even as temporarily expedient.—The Chicago Sun.

## Poll Tax and India

More than two thousand years ago, the people of Athens, Greece, enjoyed a very advanced form of political democracy. They were mostly republicans and democrats. They had regular elections to choose their government. And their parliamentary institutions set a model which has been followed by most democracies down to this date.

But there were some flaws in this democracy. Slaves, who did most of the work, were denied the right to vote—just as are 10 million Americans today in our poll-tax states.

Then, too, the Athenians kept their democracy pretty much to themselves. It didn't apply to subject peoples in their empire—to which there are also parallels today.

But there were Hitlers in those days too, with dreams to world conquest. When these Hitlers set their armies in motion, the Athenians were pained to find their own slaves wouldn't fight very hard for a democracy they didn't enjoy. And the subject peoples of their empire didn't care much whether they were denied freedom by good democrats or by an undemocratic dictator.

Greece was eventually over-run by the barbarian hordes, and the democracy to which it gave birth was destroyed for hundreds of years to come.

Yet there are some people today who can't see what the poll-tax issue and independence for India have to do with winning this people's war. They are willing, as were the Athenians, to sidetrack such issues until after the war.

To win this people's war for freedom, the full and enthusiastic participation of all freedom-loving people must be secured. That's not windy idealism, but plain common sense.—The CIO News.

## "BUSINESS VISITOR" NOT A "TRESPASSER"

## HENRY'S RECKLESSNESS

Recently a New York court rendered a most unusual decision of special interest to railroad men. Joaquin Antonio, a Portuguese, entered a Brooklyn freight yard looking for a job as a loader for truck owners who handle freight from that point. A locomotive backed into him and he lost a leg and an arm.

When he brought suit for damages, the railroad pleaded he was a trespasser, but his lawyers contended he was a "business visitor," and the jury awarded him \$20,262.

The carrier appealed, but the appellate division upheld the jury's findings, saying that the trucker's business originated in the railroad yards and, therefore, the railroad might be said to have extended an "implied invitation" to those who sought employment in connection with the trucking operations and that the "invitation" covered the entire yard.

When the decision came down, lawyers scratched their heads and declared they had never seen the legal fiction of "business visitor" used in just that way before.

## What's Wrong With A "Capital Levy"?

It's a little puzzling, this hullabaloo in the daily press about the \$25,000 salary "ceiling" which Mr. Roosevelt and his "economic czar," Mr. Byrnes, are endeavoring to establish. Only a very few are affected and they are granted so many exemptions that they may escape, even if they get as much as \$67,500 a year.

Then why all the fuss? Perhaps the answer is to be found in the "Wall Street Journal," which suggests that it is the first step towards a "capital levy."

We do not believe Mr. Roosevelt or Mr. Byrnes has anything like that in mind. Our guess is they are merely seeking to placate the ordinary citizen, disposed to grumble about his tax burden. They wish him to think that the "big fellow" is also feeling the heavy hand of the Treasury.

Kaiser would end all that. He would make all inventions available to all for war production, "for the duration." Why not continue the policy when peace comes? Assure the inventor generous compensation, but use his discoveries to benefit all and not to enrich a few.—Labor.

## THE MARCH OF LABOR



## LET'S LEARN FROM THE WAR

That at least some leaders of men have learned that the old order (unrestricted dog-eat-dog capitalism) is dead forever is evident from the recent speeches of such important men as Henry Wallace, Cordell Hull, and even FDR himself. The naive post-Versailles dreams of national and individual isolationism have passed, and some leaders are awakening to the stark reality that some sort of a plan is needed in the economic and political affairs of men.

Yes, some leaders are realizing the excellence of working and planning together (Co-operation) over war and depression-breeding individualism. But the leaders do not make this nation, or the world. You and I and the next-door neighbor are the stuff that democracy is made of. Are we realizing the truth? Or, to put it another way, are ENOUGH of us realizing it RAPIDLY ENOUGH to forestall the ever-deepening depressions and ever-bloodier wars from leading humanity to its total doom?

Yes, you have realized it, or else you wouldn't be reading this paper now. When you became a patron of your local co-operative, you realized that Co-operation was the wiser, saner, more advantageous method of doing things.

But has your neighbor awakened to the advantages of a planned, democratic, cooperative economy over the war-breeding world that is doomed to go? Does he still live in the naive dream of every man being a potential millionaire; the dream that led us to the world depression and to the current war? Or is he conscious of the fact that only by working and planning together, in the democratic co-operative movement, can humanity forestall the crumbling of civilization and build a happier world?

If your neighbor, or neighbor's neighbor, does not know it—if he is unaware of the great, democratic economic movement that pays as it reforms, it's up to you to tell him. It's up to you to explain to him the basic truths of economics that are already understood by increasing numbers of the leaders of men.—The Co-operative Builder.

## HALF OF MEN OVER 40 HAVE MENTAL QUIRKS

May Be Brilliant in Civilian Life,  
But Unfitted for Army, Doctors Say

Nearly half of the men over 40 who have been called by Selective Service have been turned back because of mental quirks, according to a report soon to be issued by the William A. White Psychiatric Foundation, at Washington.

This statement it will be said, is based on a sample of 2,500 men, mainly from the District of Columbia and Virginia, who passed through the induction center at Fort Myer, Va., this fall.

In civilian life, the man rejected might be brilliant, perhaps a leader in his field, but in nine cases out of 10 as a private he would go amok, the doctors say.

## One of Mrs. Roosevelt's Discoveries

Mrs. Roosevelt will have many interesting stories to tell when she returns from Britain. Some of them will probably make us feel a little ashamed.

"Any employer who doesn't look out for his workers belongs to a bygone age," said Lord Woolton, as he escorted Mrs. Roosevelt through some of the 1,700 government-sponsored restaurants, which serve substantial meals for the equivalent of 20 cents.

"I am afraid then that many in the United States belong to a bygone age," the First Lady replied.

In scores of instances in this country war workers, who are asked to "out-produce the Nazis," have been heartlessly exploited—poor food, inadequate housing, wretched transportation facilities and soaring prices—to say nothing of the day-to-day abuses heaped upon them by "columnists" and others who serve Fascist-minded employers. Nevertheless, they have set production records never heretofore equalled in human history.—Labor.

## MAJORITY OF HOMES POOR BOMB SHELTERS

Ninety per cent of American homes, because of their wood construction, offer practically no protection to occupants from direct or indirect bomb hits, according to William H. Hayes, assistant professor of architecture at Columbia University.

One of those "block-busters" which the British are dropping on Italian and German cities, Hayes said, would convert large areas of wooden dwellings into matchwood.

## IF NEW YORK WERE GREECE, DOZEN EGGS WOULD SELL FOR \$27

NEW YORK.—A loaf of bread would cost \$22.40 and a dozen eggs, \$27 if prices had increased in this country in proportion as they have in Greece, the Greek War Relief Association reported recently. One pound of round steak would cost \$34, a pound of sugar, \$22.50, five pounds of potatoes, \$14.25, a pound of rice, \$14, a pound of macaroni, \$7.50, a cake of soap, \$11, a suit of clothes, formerly costing \$25, would cost \$1,500 and a pair of shoes, formerly selling at \$5, would cost \$400. The association said the figures were based on reports from the International Red Cross Committee in Greece.

## SCIENTIST WARNS AGAINST "QUICK CURES"

Beware those "quick cures" for serious ailments! At the National Conference of the United States Public Health Service last week, Dr. John H. Stokes, of the University of Pennsylvania, announced that the new 15-day cure" for syphilis kills 150 to 200 times as many persons as the older, slower treatment. "Quick cures" should always be received with reserve until they have been thoroughly tested.—Labor.

## END OF IMPERIALISM?

Queen Wilhelmina is the conscientious monarch of a democratic country. In the past, however, its empire, like all colonial systems, has been far from democratic. The Dutch today realize that there must be changes after the war, and the Queen has proposed a Netherlands Commonwealth of Nations. In it, she states, Holland, the Netherlands East Indies, Curacao and Surinam will each be free and independent, but united in readiness to "render mutual assistance."

We do not doubt that Queen Wilhelmina speaks in good faith. We hope, nevertheless, that a much more convincing program for elevation of Holland's old empire to freedom will be devised by the United Nations and guided by an association of free nations after complete victory in the war has dislodged Japan from the East Indies.

Certainly the Netherlands East Indies, which contain most of the humanity and treasure of Holland's empire, are not ready now for genuine independence. It will not make them independent to call them that. The population of 65,000,000 is more than 90 per cent illiterate. The overwhelming majority of the people are political infants, admirable human beings but unable to take over the full task of government and defense. The Indies are immensely behind India, for example, in political training.

We believe that the Indies and all other politically backward regions should be speeded on the way to independence. If that is to be accomplished it is necessary that their people be educated for it, rapidly. An international organization can far better accomplish that purpose than any single ruling power. Since the success and speed of the education of the world means a progressive lessening of the privileges of the warrior, it is too much to expect Holland or any other imperial power, acting alone, to bend its maximum effort to the task.—The Chicago Sun.

## PRESIDENT ABOLISHES W.P.A.

WASHINGTON, D. C.—The Work Projects Administration was ordered abolished in the face of rising war employment.

President Roosevelt told Major Gen. Philip B. Fleming, Federal Project Administrator, to close out all project operations in "many" states by Feb. 1 and in other states "as soon thereafter as feasible."

He noted that a "large amount" of the appropriation for this fiscal year could be conserved and that there would be no need to provide WPA funds in the budget for the next fiscal year.

Officials of the Federal Works Agency said that an exact time table for State-by-State liquidation of the WPA had not been worked out. It was indicated, however, that it might take longest to close the New York State WPA, which still has 33,753 persons on its rolls, the largest number of any state, with the New York City total at 25,776, the largest of any city.

The work relief agency received in seven years appropriations of \$10,468,276,000 and gave employment to 8,500,000 persons who had about 30,000,000 dependents.

## ENTIRE SWEDISH NATION TO BE X-RAYED

NEW YORK.—The National Association for Combating Tuberculosis in Sweden is planning to take X-ray photographs of every Swedish citizen so that a complete picture of the spread of tuberculosis in the nation can be secured, the American-Swedish News Exchange reports. The work will be done by means of travelling laboratories built into special motor busses, containing X-ray apparatus and waiting rooms. The capacity of the laboratories will be 100 X-ray pictures an hour. The first bus for this purpose is now being constructed, and examinations will begin soon in the northern province of Angermanland.

The considerable increase of tuberculosis in England has led to calls for the use of similar methods in that country for combating the spread of the disease. It is possible that the Swedish example may soon be followed in England, despite Labor Minister Bevin's statement that mass radiography is not practicable at the present time. —Worldover Press.

## CONSISTENT GUY THIS TOM GIRDLER

The wife of Tom Girdler, the union-hating boss of Republic Steel Corp. and Consolidated Aircraft Co., obtained a Reno divorce Nov. 27.

The ground for Mrs. Girdler's divorce will not surprise thousands of steel workers who fought Girdler in the Little Steel strike of 1937: "Acts of cruelty without cause or provocation."—Reading Labor Advocate.

Nothing is so high for the daring of mortals: we would storm heaven itself in our folly.—Horace.

## Thinking Ahead--Now

Ever so long we have been repeating that sentence—winning the war and winning the peace, but what do these words really mean? Perhaps the meaning of winning the war is clear enough and simple enough although there's room for doubt about that, too. But, certainly the meaning of the words winning the peace isn't clear.

Very often we hear people refer to the peace we lost in 1919-1920 and say that we must not let such things happen again. But is that a very clear reference? It is generally meant by all this that the peace of 1919 was faulty and because of it we had a depression in 1929 and war again in 1939. Yet, if there is a connection between these facts, events and developments, the connection is by no means clear.

Of course, when we speak of winning the peace, we think of what peace will mean both at home and abroad. But it is not enough to be saying that. We must know how these aims can be carried into effect and make to stick. It's none too soon to start thinking carefully about these matters.

To be sure, a good deal of thinking about both the war and the peace is going on. Individuals and groups representing special interests and calling for some time now been paying attention to the problems after the war. In the councils of big industry and business and in leading groups of certain important centers and sections of the country, some talking and thinking has been in progress. In some instances, groups, representing specialized interests are now fashioning the pattern of a world to be shaped to suit their tastes and outlook.

### THE "SPECIAL INTERESTS" OF THE WHOLE PEOPLE

But are we trying to win the war for the representatives of special interests? Do we want the peace so shaped that it will serve the interests of the planners? What about the "special interests" of the people as a whole? We, the people, have "special" interests in such matters as economic and social security, health, education, peace, freedom, democracy. How about the protection of these "special interests" of the common man in the period of the transition from war to peace and when peace is made and, if we know how, is made to stay? Have we, of labor, spoken up? Do we know our mind?

Yes, in very general terms, labor knows what it wants. We subscribe to the Atlantic Charter, to the program of war aims and peace goals of the United Nations. We accept as our war and peace aim the Four Freedoms, and we are most vitally concerned with freedom from fear and freedom from want. Yet, do we know how these freedoms can be brought into effect? What social, political, international and intellectual setups must be created in which freedom from want and freedom from fear will take deep root? We want to know all that.

Labor's work is the backbone of the war effort. Labor's thinking must undertake to contribute to the formulation of the common man's program of peace. Labor has come to count for very much in national life now and if it is to keep its high place in the nation's physical and mental economy, labor must not only "produce and outproduce" wartime implements of enemy destruction: it must also "produce and outproduce" ideas and realistic plans for the building of a world safe for peace, freedom, democracy and economy security.—The Advance.

## Back of a New Record

There are still too many big business executives who regard with horror the idea of workers' councils participating in production planning. They cling to this attitude despite the fact, as Frank Hanighen has pointed out in recent articles in The Progressive, that the plan has had outstanding success in England.

Last week Henry J. Kaiser, the mad-man of West Coast shipbuilding, smashed another record. In exactly 111½ hours after leaving the keel for another Liberty ship, the Kaiser yards sent the Robert E. Peary down the way, shattering the previous Kaiser record of 40 days by 125½ hours. From now on, Kaiser's shipbuilding records, once measured by months, then by weeks, and then by days, will be measured by hours.

This new record, the Kaiser company announced, was made possible by new shortcuts and speed-up devices, developed through suggestions of the men who were doing the work on the job.

Perhaps a few more records like this may make some hard-crusted tycoons wonder whether Kaiser hasn't got something in his strict closed shop policy, prepaid health insurance, and his general insistence that workers are something more than an element to be figured in with other costs and depreciation.—From The Progressive.

## NEW COTTON PICKER DISPLACES MANY MEN

## SHORT SHIRTTAILS WILL ENRICH MAKERS

Fabric Saved Will Produce  
10,000,000 Additional Garments;  
Prices, Remain Unchanged

Mark Twain once said that if the Chinese were to cut an inch off their shirrtails, it would mean disaster in the cotton fields of our own South.

Americans are to be compelled to cut three inches off their shirrtails and it is going to mean greater prosperity for shirt manufacturers.

In ordering the reduction, the O. P. A. said it would save enough cloth to make 10,000,000 additional shirts, and the manufacturers will enjoy all the benefit, since there is no corresponding reduction in prices.

## What You Buy With WAR BONDS

\*